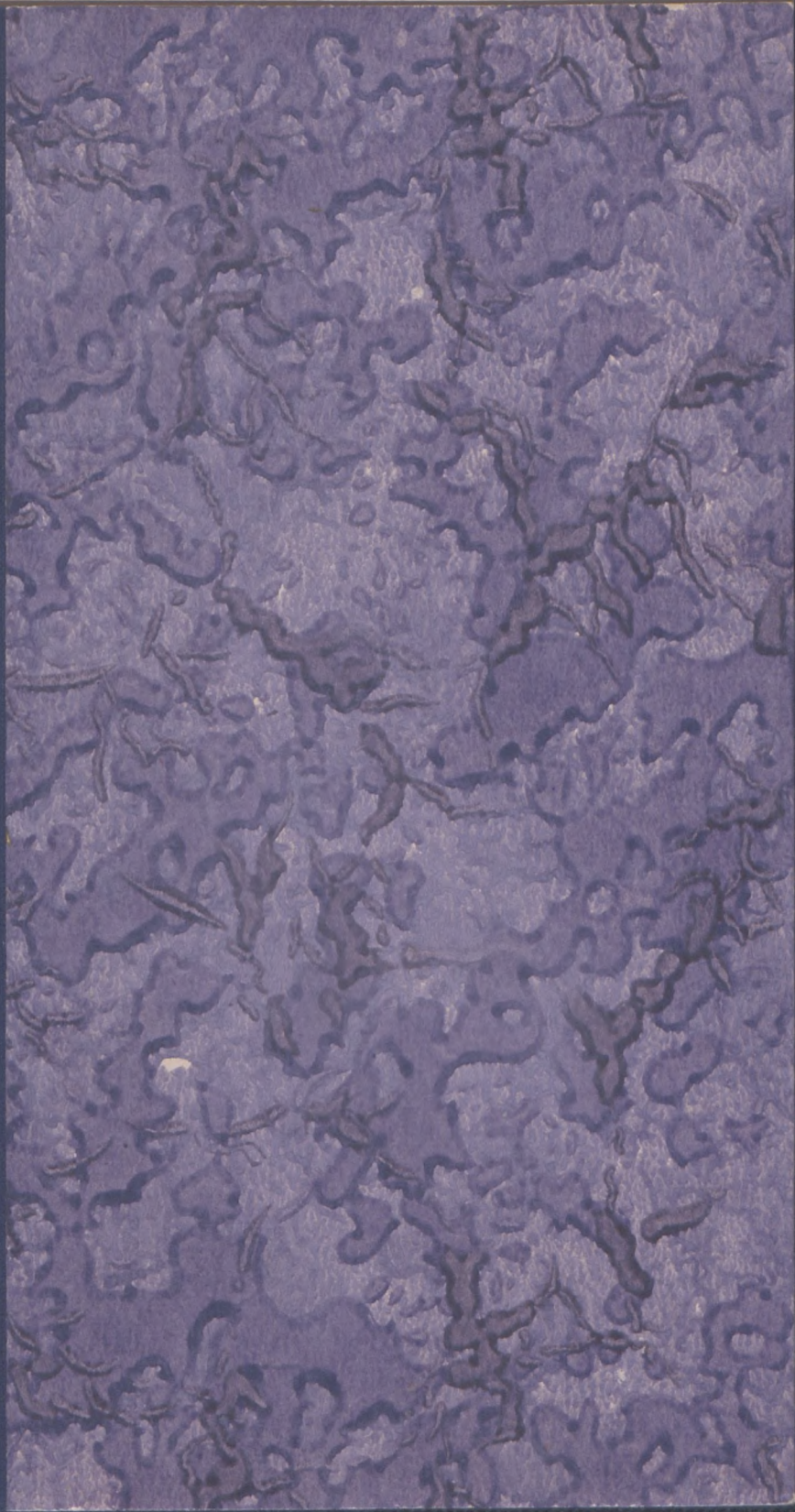
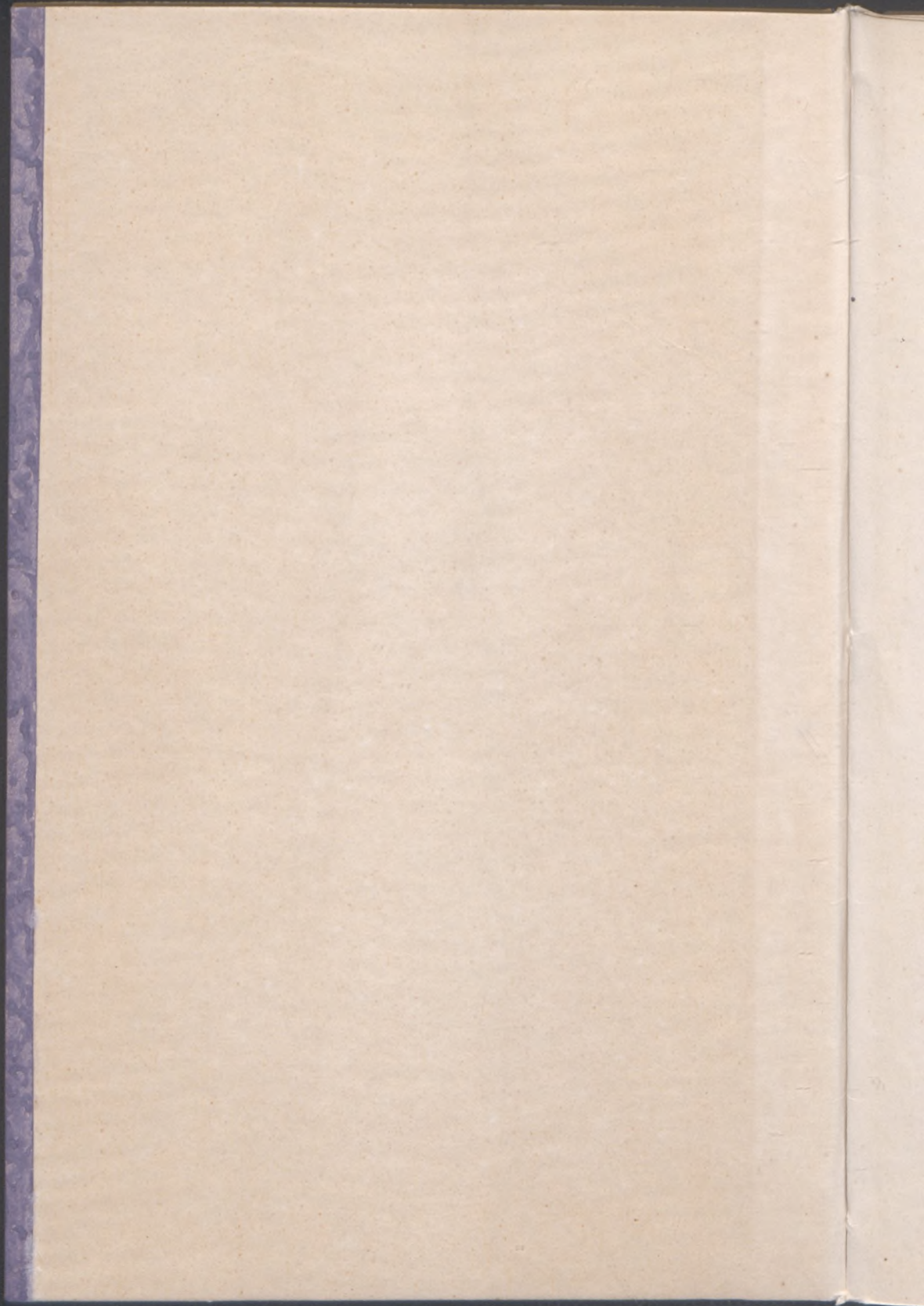
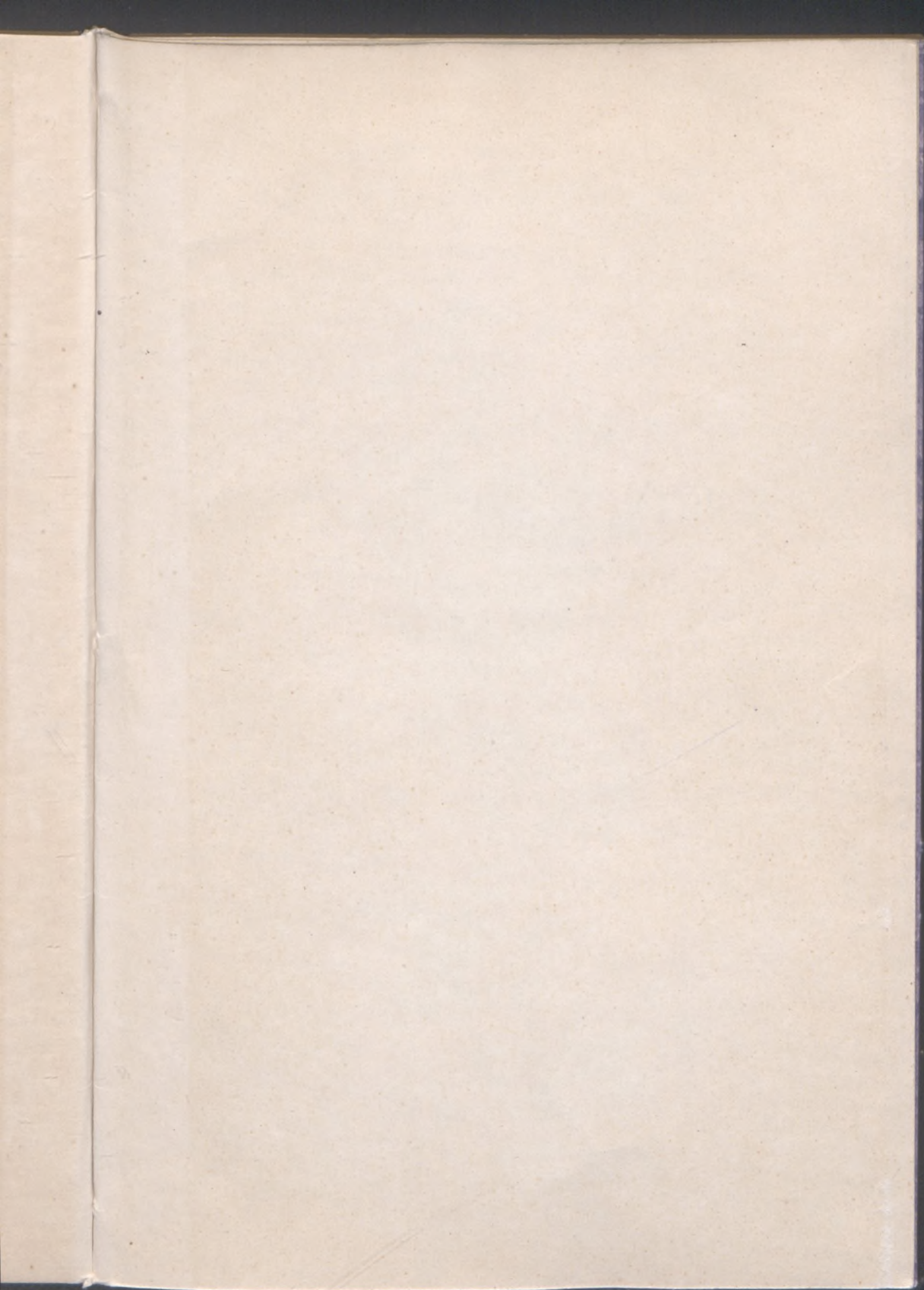
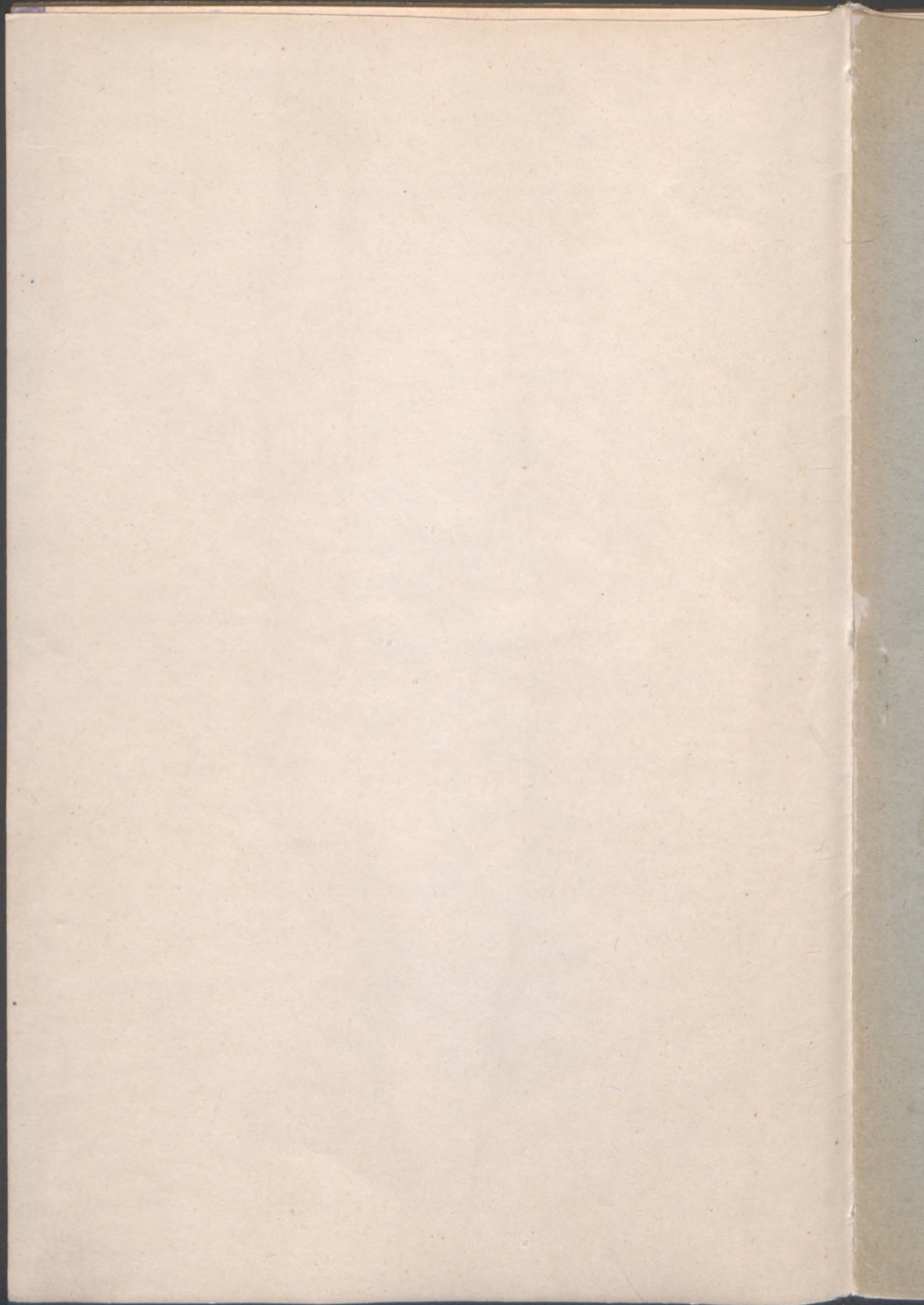

322468

322.468

Wydańnie Ahronomičnaho Biuro
dla pašyreńnia racjonalnaho užytku štučnych nawozů
(m Muchoŭka, pačt. st. Nowahrudak Minsk: hub.)

№ 8.

JAK UŻYWAĆ ŠTUČNY NAWOZ?

Napisau K. Karpowič.

CENA 2 KAP.

WILŃIA 1911 HOD.
Drukarnia Marcina Kučety, Tatarskaja 20.

Hod wydańnia VI. ————— Hod wydańnia VI.

Pryjmajecca podpiska

na 1911 hod

na pieršuju biełaruskuju hazetu z rysunkami

„Naša Niwa“

*Wychodzić dwumia asobnymi wydańniami — ruskimi
i łacinskimi literami.*

„Naša Niwa“ pastawiła sabie metu budzić u biełarusou pačućcie čelawieka i hramadzianina, hołasna hawaryć ab jaho patrebach i prawoch.

„Naša Niwa“ ūsie nowyje dumskije zakony katoryje datykajuć Biełarusi, raźbiraje i aceniwaje żywymi prykładami z żyćcia Biełaruskaho kraju.

„Naša Niwa“ tłumačyć swaim čytacielom usio što robicca na cełym świecie i ū Rasiei.

„Naša Niwa“ drukuje praktyčnyje hutarki ab haspadarcy, tłumačyć, jak narychtawać roznyje kulturnyje sprawy (kooperacii, sielskije bančki, biblioteki, kniharni i dr.).

„Naša Niwa“ u Pačtowaj skryncy“ daje atказы na ūsie pytańnia, tłumačyć zakony, pakazywaje, dobryje knižki biełaruskije, polskije, ruskije i inš.

„Naša Niwa“ kaštuje s pierasyłkaj i dastałkaj da chaty: na 1 hod—2 rub. 50 kap. na 1/2 hoda — 1 rub. 25 kap., na 3 mies.—65 kap., na 1 miesiac—25 kap. Za hranicu na hod—4 rubli, na 1/2 h.—2 r.

Hadawye padpiščyki, katoryje zapłaciać hrošy adrazu za hod atrymajuć darma Kalendar „Našaje Niwy“ na 1911 hod, a za pryplatu 50 kapiejek. Karotkuju historyju Biełarusi.

Redaktar-Wydawiec A. ŪŁASOŪ.

Adres Redakciji i Kantory: *Wilnia, Wilenskaja № 20.*

Č čytać jak CZ; Š—jak SZ.

PRADŃOWA.

Usiaki wiedaje, što rost rašliny zależyč ad mnohich warunkoŃ: treba jej ciepła, wilhoci, świetu; treba, kab ziemia była dobra wyroblena i prawietrywala-sia, jak maje być. Treba także, kab u ziamli byli pażyŃnyje soki, katoryje rašlina ciahnie kareńnikami i piererablaje u lišcia, šciebło i ziarno. Hetyje pażyŃnyje soki znachodziacca Ńsie razam u hnai, i zatym hnoj tak spraŃlaje ziamlu, i na hnojanej ziamli Ńsie rašliny dobra rastuė. Wučonyje dajšli, što u hnai, čy Ń torfi, čy Ń popieli, katorymi Ńsiemi možna paprawić ziamlu, jošė čatyrnajwaźniejšyje pażyŃnyje dla rašlin čašci: jany nazywajucca *azot, fosfor, kàlij i wapna*. PapraŃlajuc jany ziamlu tak sama, čy kali ich u hnai haspadar wywiazie na pole dyj zahare, čy kali u krywi zarezanej skaciny nalje na ziamlu, čy kali Ń zialonym łubinie zahare. U hnai, u krywi i Ń łubinie jošė azot, i hetaja pażywa dla rašliny—Ńsio roŃna, čy to uhnai, čy Ń łubinie—adnastajnie papraŃlaje ziamlu, adnastajnie kareńnia zboža jaho Ń siabie Ńciahiwajuė z ziamli. Wučonyje wywiedalisia i wyprabawali, što hety same azot znachodziacca i Ń saletry, dyj pačali pasypać zboże, kapustu i bulbu saletraj. Wyjšło dobra. Saletra choė i kaštuje, ale jana i najwaźniejszaja, bo jaje zašsiahdy kupić u krami možna, a hnoju nia kupiš. U druhich staronach saletraj pasypajuė ziamlu Ńsie haspadary—i bahatyje i biednyje, bo pierekanalisia, što heta karysna.

Tak sama wučonyje daznalisia, što fosfor znachodziacca Ń niekatorych kamieńniach i Ń košciach.

322.468

stz.

Z hetych kamieňnioŭ, nazywajemych *fosforytami*, i s kaściej pačali fabryki rabić paraški, nazywajemyje *superfosfat*. S cyndry, što astajecca ad wyplaŭki čyhuna, pačali rabić parašok *tomasoŭku* čy *tomasowuju muku*. Heta tomasoŭka maje ŭ sabie wielmi mnoha fosforu i tak dobra papraŭlaje ziamlu, što jaje pradajuć kožny hod tysiačami wahonoŭ. Zaleznyje huty dańniej cyndru wykidaŭli, a ciapier pradajuć, biaruć hrošy i mahli-b za heta tanniej pradawać zalezo.

Trejcia pażywa—*kalij*—znachodzicca ŭ popieli; woś čamu popieŭ spraŭlaje tak dobra trawu na bałotach. Hety samy *kalij* znachodzicca i ŭ soli, katoruju nazywajuć *kainit* abo 30 % kalijnaja sol. Sol hetu kapajuć u ziamli tak sama, jak zwyčajnuju kuchonnuju sol, i razwoziać pa ŭšim świeci.

Čaćwiortaja hłaŭnaja pażywa dla raśliny—heta wapna. Hdzie ziemia biedna wapnaj, tam ziarno rodzicca drobnaje i pustoje, a adno ščaŭi dy jelka razrastajuca dy hulajuć pa poli. U nas časta bywaje, što wapny paddastatkam joś u ziamli, i takuju ziamlu nazywajuć haspadary uradliwaj, ale ziemi hlejawatyje zwyčajnie wapny ni majuć, i takije ziemi dobra papraŭlajuca, kali ich pasypać wapnaj, abo šlamam z woziera, a choćby i bieŭlaj ziamloj, jakaja časta spatykajecca ŭ bałotnym torfi i maje ŭ sabie mnoha wapny.

Kali u haspadara niechwataje hnoju, a choće jon, kab usio pole dobra radziło, to pawinien namahać štučnymi nawozami; woś že ŭwieś świet ciapier hetych štučnych hnajoŭ kožyn hod razsypaje ŭ ziamlu tysiačy wahonoŭ. Adnak, jak toj kazaŭ, „ludziej słučaj, a swoj rozum maj“. Woś i hnai tyje kupić treba pierš na probu, pahladzieć, papytacca, jak i kali sypać hetyje štučnyje paraški, dawiedacca, jak robiać u susiedzioŭ, pračytać u knižcy, a jak wyjdzie, što dobra, tahdy śmieŭa kupić dyj sypać, tak jak robiać haspadary za hranicaj.

Č čytać jak CZ; Š—jak SZ.

Jak używać štučny nawoz?

Čylijskaja saletra.

Skolki treba dawać na dziesiacinu pad usielakije rašliny. Pad zboża kałasawyje pa 6 da 10 pudoŭ. Pad bulbu i buraki pa 6 — 12 pudoŭ na dziesiacinu. Stručkowyje i ũsielakaja kaniušyna abychodziacca najbołš biez saletry; ũsio-ž taki, pakul jany maładzieńkije i ni majuć jašče narašlej na kareńniach, 2—4 pudy saletry na dziesiacinu dobra ich uzmacujuć i pamahajać paźniej šybčej raści.

Na jakuju ziamlu ũżywać. Saletra pamahaje dobra na ũsielakuju ziamlu, apryć nadta mokrych, chałodnych i hlejawatych. Razam sa zwyčajnym hnojem saletry nia warta dawać, i hetak nie dajecca.

U jakim čaście dawać saletru pad azimyje pasiewy. Na azimyje pasiewy pasypajuć saletru ũ wosień i ũ wiasnu: paławinu usiaho naznačenaho—u wosień, a druhuju paławinu—na wiasnu; sypać treba ũ suchuju pahodu. Baranoju pakrywać saletry nia treba, bo jana ad wilhaci lohka razpuskajecca i ũciahiwajecca ũ ziamlu. Paciarpieũšyje ad zimy azimyje pasiewy treba pasypać saletraj wiasnoju. Osiu porciju razdzialić na dźwie paławiny i razsypywać u suchuju pahodu: pieršy raz—jak tolki zboże zazielenieje, a druhi raz—pačekaũšy jakich 7 da 10-ci dzion.

Pad jarynu, bulbu i burakie. Porciju saletry, naznačenuju pad jarynu i kornieplody (bulbu, burakie), treba razdzialić na dźwie čaści: pieršuju čaść razsypać, jak tolki jaryny paũschodzjać, a druhuju—pačekaũšy 7—10 dzion, a na kornie-

plody - pierad tym, jak ich pačnieš asypać.

Jak pryhatowić salet-ru da pasiewu.

Kab usiudy roŭna razsiejać saletru, treba hrudki jaje parazbiwać i pieramiešać z suchim tortam, piławinami, ci s piaskom. Nia možna razsiewać saletry pašla daždžu, na syruju ziamlu; ni pa rasie, pamiatajučy, što jana, jak tolki papadzie na mokraje liście, prahryzaje jaho.

Kainit.

Na jakuju ziamlu używać

Na lohkuju, pieščanuju ziamlu i na suchije sienakosy. Na hlinistaj ziamli kainit treba zamianić na potasowuju (kalijnuju) sol u 30 0/0 (pracentoŭ).

Pad jakije raśliny.

Kainit używajecca najbolš na sienakosy, a na pieščanych ziemiach—pad aziminu i jarynu.

Skolki dawać na dziesiacinu pad ustelakuju raštinu

Na sienakosy i pad azimyje pasiewy s kaniušynaj 24--30 pudoŭ; pad jarynu, haroch, wiku, łubin pa 18--30 pudoŭ na dziesiacinu.

U jakim czasie i jak razsiewać.

Kainit treba razsiewać na 2—3 nia-dzieli pierad siaŭboj, a pad jarynu—najlepš u wosień. Na sienakosy hetak sama ŭ wosień—razam s tomasoŭkaj. Baranawać ciażkaj baranoj ci drapačom. Miešać jaho s tomasoŭkaj možna tolki pierad samym wysiewam ich.

Sol potasowaja 30 0/0.

Na jakuju ziamlu.

Sol heta pamahaje hetak sama, jak i kainit, tolki jana maje ŭ 2 1/2 raza bolš po-

tasu (kalija), dyk pierasyłka jaje tanniej aby-
chodziecca, jak kainitu. Używajmo jaje na
ziemli lohkije, pieščanyje, hlinista-pieščany-
je i hlinistyje, a pobač na suchije siena-
kosy.

Pad jakije
raśliny.

Sol potasowaja robić dobra na ũsie ha-
dawanyje raśliny i sienakosy, a najlepš ad-
płačywjaje jana, razsiejaŭšy pad bulbu, asa-
bliwa kali dajecca razam z hnojem, bo ũ
samym hnai akazałasia niedachwatka pota-
su, kab mieć wialiki uradžaj bulby.

Skolki da-
wać na dzie-
siacinu pad
usielakije
raśliny.

Na lohkaj ziamli pad jarynu, azimy
chłeb i pad stručkawyje—pa 6—12 pudoŭ,
a na ciažkaj—pa 6—10 pudoŭ; pad bulbu
biez hnoju pa 12 pudoŭ, a na hnai pa 8—
10 pudoŭ na dziesiacinu.

U jakim
časie i jak
razsiewaci.

Razsypać na kolki dzion pierad siaŭboj
zboža, ci da pasadki bulby, abo u wosieñ.
Zabaranawać baranoju, ci drapačom. Pad
azimyje, jarynu i bulbu na pryharanym łu-
binie potasowuju sol dać pad łubin razam
s fosfornymi nawozami (superfosfatom ci
tomasoŭkaj). Kab roŭna rozsypać, treba
pieramiešać z suchim torfam, ci piaskom.
Miešać s tomasoŭkaj možna tolki pierad
wysiewam, bo jany, ležućy razam, kamia-
niejuć.

Tomasoŭka.

Na jakuju
ziamlu.

Najlepša jana na ziamli pieščanaj, pieš-
čana-hlinistaj, a takže na chałodnym hlei,
hdzie nima wapny, dy na čornaziomi.
Nadta dobry śled pa joj astajecca na torfia-
nistych i suchich sienakosach i łuhach.

Pad jakije
raśliny.

Na wyšej pakazanych ziemiach — pad
usielakije raśliny i na sienakosy. A najlepš—
pad azimyje, jarynu s kaniušynaj i stru-
čkawyje.

Skolki da- wać na dzie- siacinu pad usielakije rašliny. Heta zaležyć ad taho, kolki fosfornaho kwasu jość u tomasoŭcy: kali $13/15$ 0/0 (pracentoŭ), to pad azimyj chleb i jarynu s kaniušynaj pa 24—30 pudoŭ; pad jarynu, bulbu i stručkawyje—pa 18 da 24 pudoŭ na dziesiacinu. Na sienakosy pa 24—36 pudoŭ. Pry tomasoŭcy-že mnohapracentnaj (kali jość u joj bolš fosfornaho kwasu) porcii hetyje dla razsypki treba pamienšyć.

U jakim ča- sie i jak razsiewać Razsypać na 1—2 tydni pierad siaŭboj zboža, pakryšy pružynoŭkaj, ei prostaj baranoj na 4—5 caloŭ hłyboka. Nia siejmo tomasoŭki razam z hnojem ni z superfosfatam. Kab wiecier nie raznasiŭ pry siaŭbie tomasoŭki, treba pierad wysiewam zmiešać jaje z syrym torfam, mokraj ziamloj, ci prosta pamačyć jaje wadoj. Kali tomasoŭka budzie ležać u mieškach u wilhotnym miešcy ci na ziamli, to jana ad wilhoci može skamianieć, jak cement

Superfosfat.

Na jakuju ziamlu Na ziamlu hlinistuju i pieščana-hlinistuju, dobra wyrablenuju. Ni warta używać jaho ani na piaski, ani na syryje, chłodnyje i kwasnyje (kisłyje) ziemi.

Pad jakije rašliny Pad usielakije rašliny, a najbolš—pad azimyje.

Skolki da- wać na dzie- siacinu pad usiakuju rašlinu. Superf. u $13/14$ 0/0 (pr.) pa 12—24 p. na dz. " " $16/17$ 0/0 " " 9—12 " " " " " 20 0/0 " " 7—9 " " "

Pad zboža kałasawyje, jarynu s kaniušynaj i łubin (kab zaharaci)—pa 12—24 pudoŭ; pad bulbu 12—18 pudoŭ na dziesiacinu.

U jakim ča- sie i jak razsypać Razsiewajecca na kolki dzion pierad siaŭboj, abo i razam z ziarnom i zahory-

wajecca drapačom ci baranoj. Nia možna miešač z wapnaj i tomasoŭkaj; miešač z druhimi nawozami nia škodzić.

Rady ahulnyje.

**Pryhata-
waŭnie
ziamli**

Pamiatajmo pierš-napierš, što, kab hrošy za nawoz wiarnulisia i dali jašče zarabotak, ziamlu treba wyrabić u čas dobra i akuratnie. Kiepskaj abrabotcy i štučny hnoj ničahusieńka nie pamože.

**Čystata
ziamli**

Ziemia pawinna być čysta ad usielakaho ziella i pyrniku. Na zapuščenaj ziamli za cenu nawozu wyhadujem zielle zamiesta zboža.

**Znaj patre-
by ziamli.**

Najspraŭniej tahby pamahajuć nawozy, kali ziemia maje ũ ich razam usie try pażywy (elementy), kaniečnie patrebynye, kab prakarmić usiakuju rašlinu: azot, fosfor i potas (kalij). Jany pawinny iści na korm rašlinie z ziamli nie ũsiaki pa sabie, ale pieramiešanyje ũ patrebynych porcijach. Takim paradkam z saletraju razsiewajecca azot, a superfosfat i tomasoŭka paddaduć fosforu; kainit i 30 0/-naja potasowaja sol daduć potasu.

Pierš, čym chto zachocě zawiaści štučny nawoz na bolšuju rúku, jon pawinien dobra paznać swaju ziamlu i dawiedacca, kolki rašlinnaho kormu jana maje sama pa sabie. Dla taho lepiej taki zrabić probu na maleńkich kawałačkach i, pahladzieŭšy, dy prawieryŭšy, jak proba pakaže, užywać tolki tyje nawozy, ad katorych dastaŭsia charošy uradžaj i katorych ziemia, značycca, papraŭdzie patrebuje.

Kali chočeš pasabić rašlinie, dajučy ũsie pażywy ũ nawozie, treba užywać usich

nawozoŭ razam: i fosfornaho, i potasowaho, i azotnaho. Robiačy, jak wyžej skazano, pilnujučy pary i wahi razsiewajemych nawozoŭ, možeš, naprykład, razsypać tomasoŭku i potasowuju sol, ci kainit i superfosfat, a pašla, jak pasiewy paŭschodziać, dabawić jašče saletry, kali nawoziš kałasawyje zboža, ci bulbu, burakie, kapustu i druhije. Kali ũ ziamli niedachwat adnej z hetych kormoŭ dla rašlin (ci azotu, ci fosforu, ci potasu), tady toj štučny nawoz, katory zamieniaje jaho, mnoha palepšyć uradzaj; za toje druhi, u katory ziemia i tak bahata, choć i pasieješ,—a mała znaku budzie.

Hdzie kupiac štučny nawoz

Kab kuplajučy nawoz nie ašukacca i nie kupić za dabró jakich paddzielak, katorych jość mnoha u pradaży, treba ich kupiac tolki u skladach haspadarskich supolok, u towarystwach haspadarskich abo u hetakich kupcoŭ, što ich dobra znajuć i wierać u ich sumlennašć.

Usielakije rady i wiedamaści ab
tym, jak używać i dzie kupłać

Stučnyje nawozy,

daje **DARMA** kožna-
mu

Ahronomičnaje Biuro

K. Karpowiča

Zwiertacca pa adresu:

Pačt. st. (i tel.) NOWAHRUDAK,
Minsk. hub.

dwor MUCHOUKA.

Spisok biełaruskich knižek.

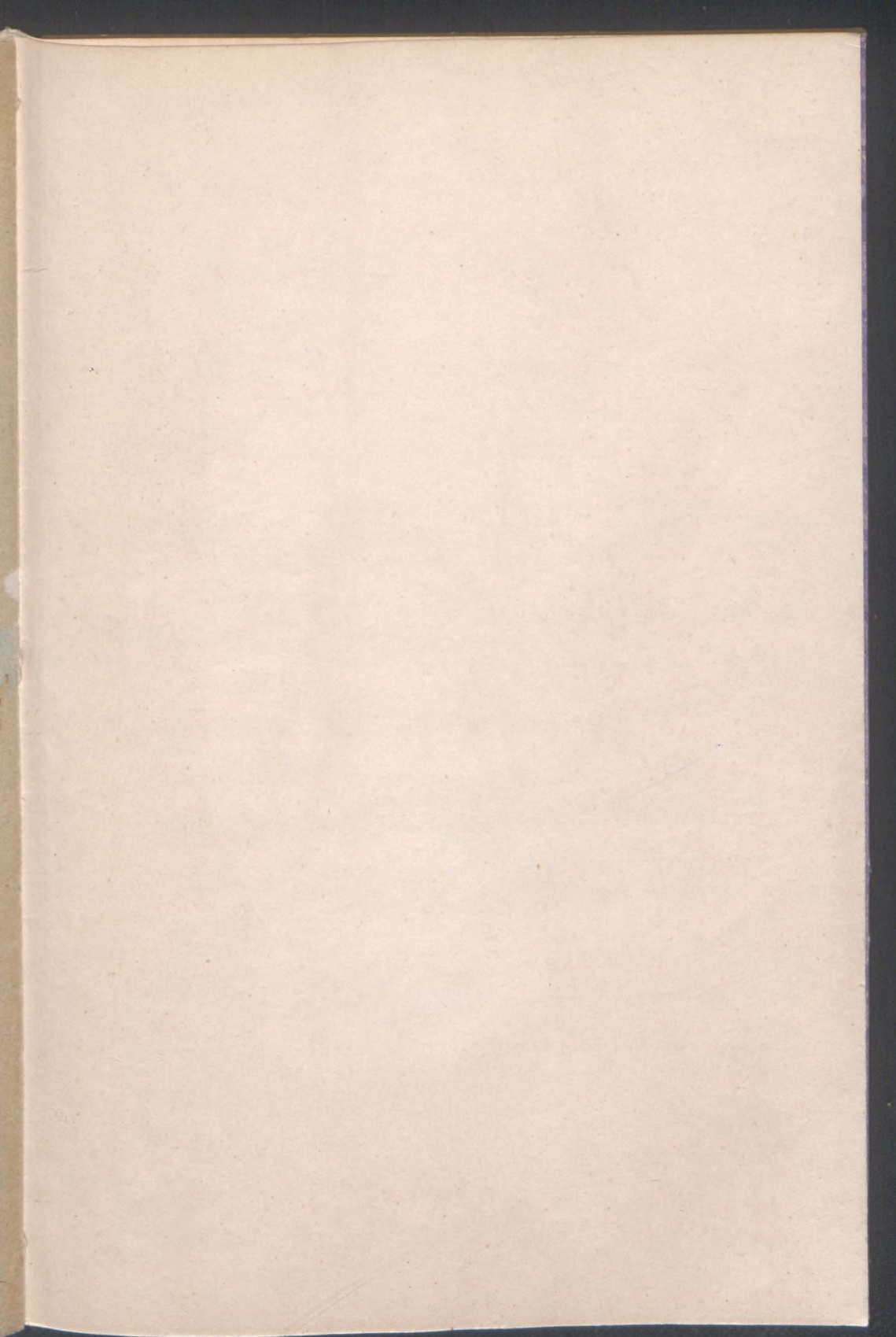
(Knižki adznačenyje zwiozdačkami, wyjšli i ruskimi literami).

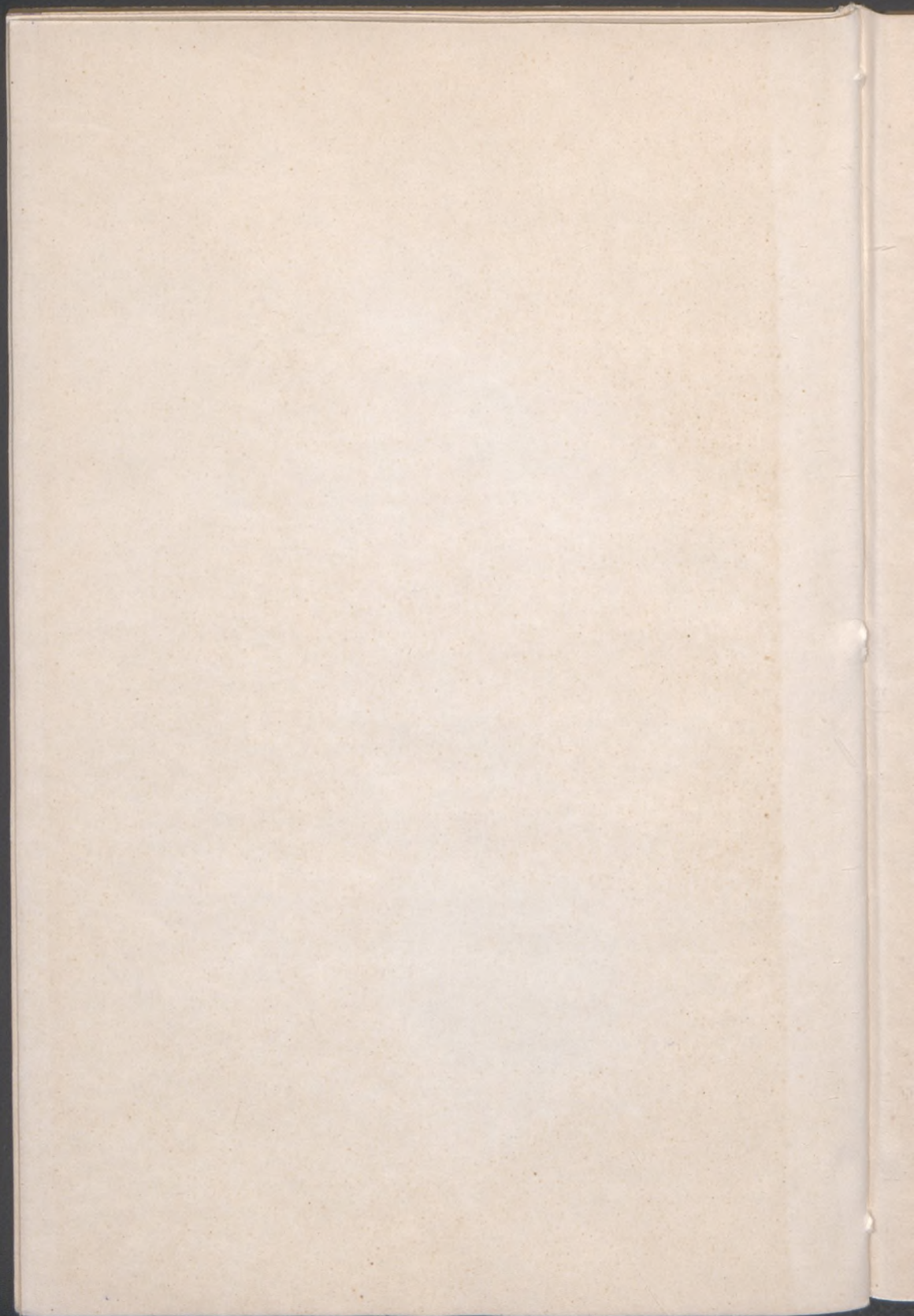
Biełaruski lementar. Napisała ciotka z rys.*	6 kap.
Pieršaje čytańnie z rys.*	6 "
Pan Tadeuš A. Mickiewiča z pol. mowy perekłaŭ Marcinkiewič	25 "
Hapon. Apowieść Marcinkiewiča	15 "
Wiečarnicy. Apowieści Marcinkiewiča	15 "
Ščeroŭskije dažynki. i Kupała. Apowieści Marcinkiewiča	20 "
Biełaruskaja Dudka	25 "
Smyk Biełaruski	20 "
Biełaruskije pieśni z notami. Sabraŭ A. Hryniewič	30 "
Huślar. Zbornik wieršoŭ Janki Kupały	40 "
Pieršy biełaruški kalendar na 1910 hod.*	15 "
Taras na Parnasie. Poema*	5 "
A chto tam idzie?. Pieśnia J. Kupały z notami*	10 "
Jak ratawać uzduťuju żywiołu?*	3 "
Cukier. Napisaŭ W Trojca *	3 "
Hutarki ab haspadarecy *	3 "
Gedali. Apawiedańnie E. Ožeško *	6 "
Ziamielnaja sprawa ŭ Nowaj Zelandii *	3 "
Kazka ab wadzie *	4 "
Jak rabić dobryje ramowyje wulli z rys. *	5 "
Jak baranicca ad chalery *	1 "
Ab haspadarecy na chutary i šnuroch *	5 "
Biełarusy i ich nacionalnaje adradžeńnie *	5 "
Karotkaja historija Biełarusi. Napisaŭ Włast *	60 "
Hadawiki „Našaj Niwy“ 1906	50 "
„ „ 1907	— "
„ „ 1908	2.00 "
„ „ 1909	2.50 "

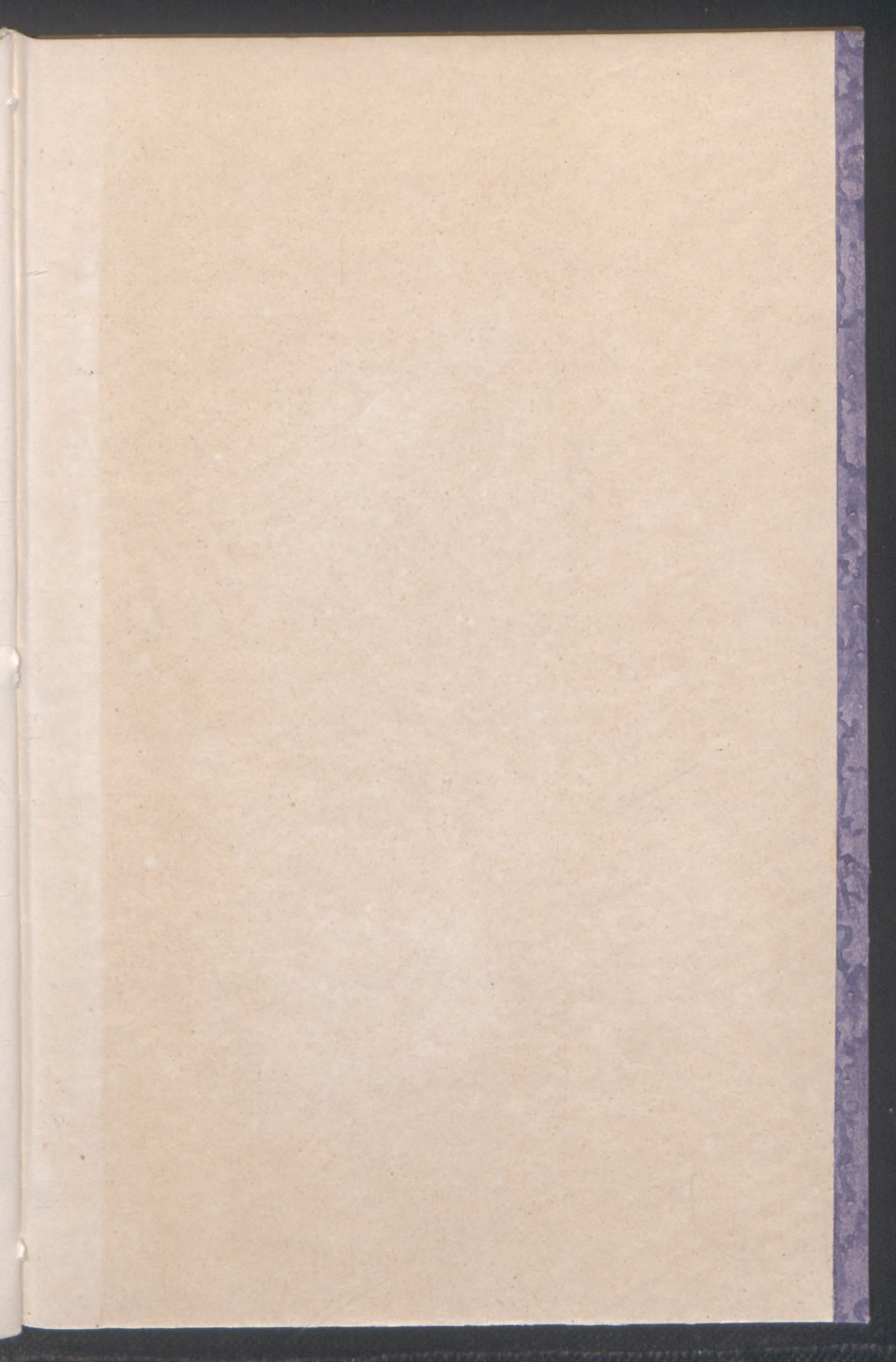
Tolki ruskimi literami wyjšli:

Другое чытаньне. Напісаў Якуб Колас	25 "
Гутаркі аб небі і зямлі	15 "
Жалейка. Зборнік вершоў Янкі Купалы	50 "
Дым. Конопніцкай, пераклад с польскага Зязюлі	4 "
Вязанка. Зборнік вершоў Янкі Лучыны	4 "
Казкі.	6 "
Дзед Завала. Вершэм напісаў Ядвігін III	5 "
Архіп і Лявонька. М. Горкага, перекл. з расейск.	8 "
Снапок. Зборнік вершоў А. Паўловіча	15 "
Адвечная песня. Абразоў у XII зьявах Янкі Купалы	20 "
Песні жалбы. Зборнік вершоў Якуба Коласа	30 "

Sp

322468
